

Prezentacija Evropskog magazina sa temom "vizna liberalizacija"- 22.07.2010

MODERATOR: Dobar dan i dobrodošli na prezentaciju drugog broja Evropskog magazina koji je posvećen temi „vizna liberalizacija“. Izdavač časopisa je Kosovska fondacija za otvoreno društvo (KFOS). Na samom početku pogledaćemo dokumentarni film „Život u getu“, u produkciji Kosovske fondacije za otvoreno društvo i deo je projekta „Forum 2015“. Nakon filma, obratiće vam se zamenik ministra za evropske integracije u Vladi Kosova Arban Abraši, Hajrula Čeku, istraživač u Klubu spoljnih poslova i Ilirijana Kačaniku, programski koordinator u Kosovskoj fondaciji za otvoreno društvo.

ILIRIJANA KAČANIKU: Hvala svima, hvala što ste gošli na ovu prezentaciju. Ono što želimo da radimo u KFOS-u, u okviru programa za Evropske integracije „Forum 2015“, je da povećamo pažnju po pitanju viza i vizne liberalizacije. Veoma smo daleko od zamalja u regionu i pored velikih lobiranja naše i drugih nevladinih organizacija koje su zainteresovane za ovu temu. Nemamo ništa konkretno od Evropske zajednice, KFOS želi da ovo pitanje aktuelizuje. Napravili smo prvi broj magazina prošle godine, krajem prošle godine napravili smo nekoliko dokumenata, i početkom ove uradili smo i dokumentarac, a takođe smo sačinili izjave raznih nevladinih organizacija kroz koje je upućen poziv Oliju Renu da preduzme konkretne korake. Želela bih da dodam da je Evropski magazin predstavlja novine koje naša fondacija periodično izdaje i mi bi smo kroz njih hteli da otvorimo razna pitanja o procesu integracija Kosova u Evropsku zajednicu. Prvi broj Evropskog magazina posvetili smo energetici, a drugi liberalizaciji viza. Magazin mozete sada pogledati, prvi broj je izdat na albanskom jeziku, dok je drugi, i na albanskom, i na srpskom jeziku, sve u cilju boje informisanosti javnosti na Kosovu. Ne bih želela da vam oduzmem puno vremena, dodala bih još nekoliko stvari o napretku kada je reč o liberalizaciji viza. Prošle godine je postojala velika odbojnost za davanje viza. 1. januara 2011. godine bicemo jedini koji ćemo aplicirati za vize. Prošle godine imali smo najveće troškove u regionu, dato je 120 evra za kompletiranje jedne aplikacije, što je 60 posto optimalne plate na Kosovu, dok ćemo u 2011. godini jedino mi izdvajati tu sumu novca. Verovatno će ova suma novca biti veća od 120 evra. Prošle godine su građani Kosova bili najviše odbijeni kada su u pitanju vize, a samim tim i izolovani u svetu jer zvanično u samo četiri države možemo ići bez vize. Takodje, u zemlje regiona ne možemo da putujemo bez viza. Nije nam omogućeno ni da putujemo u Srbiju i u Bosnu jer sa pasošem Kosova tamo ne možemo da odemo. Kosovska dokumenta je priznalo 69 zemalja, a 43 nisu se izjasnile da li priznaju pasoš kosova i ima najava da će naša dokumenta priznati još 23 zemlje. Mi smo jedini u regionu koji nemamo saradnju i potpisani memorandum sa Evropskom unijom, nemamo pristup medjunarodnim forumima, dok „šengen viza minus“ za nas postoji i dalje. Mi želimo da ubedimo Evropsku uniju da Kosovo mora da ima jedan projekat, da Kosovo mora da se uključi u uredne politike Evropske unije što se tiče proširanja. Mi imamo pravo i pokazali smo spremnost za ispunjavanje

kriterijuma Evropske unije u procesu vizne liberalizacije. Treba nam veoma ozbiljna ponuda Evropske unije.

Hvala vam puno. A što se tiče liberalizacije viza možete da čitate u ovom 2. broju Evropskog magazina.

ARBAN ABRAŠI: Hvala Ilirijani i Hajrulau. Prvo bih želeo da se zahvalim KFOS-u i „Forumu 2015“ za magazin i dokumentarac, kojim je učinjena velika stvar i za samo Ministarstvo za evropske integracije. Dokumentarac je pokazao kakve je poteškoće imalo Kosovo sa Briselom, šta se sve dešava na Kosovu i šta se sve treba učiniti na Kosovu u vezi s tim. Kao što znate, Evropske perspektive Kosova i zapadnog Balkana su zagarantovane, ali u 2007. godini, kada su počeli pregovori vezani za liberalizaciju, Kosovo je ostalo sa strane. Tek u 2008. i 2009. godini kada su počeli pregovori sa celim zapadnim Balkanom i kada je 2009. odobrena liberalizacija viza za Srbiju, Crnu Goru i Makedoniju tek tada civilno društvo je završilo legendu o napravljenoj državi. Evropski parlament je tada snažno govorio o liberalizaciji viza i slobodi kretanja na Kosovu.

Krajem 2009. godine započeo je jedan proaktivni pristup Brisela prema Kosovu vezano za liberalizaciju viza. Od tada postoji jedan konstruktivniji pristup i veća podrška Kosovu. Liberalizacija viza obuhvata velike reforme koje treba da sprovedimo, sa posebnom pažnjom na reforme o sigurnosti dokumentacije o migracijama ne bi li pokazali da je vladavina prava na Kosovu na visokom nivou. Postoji i kategorizacija kada je reč o političkom i ekonomskom aspektu u skladu sa evropskim standardima. Pristup koji je predstavljen u 2010. godini na inicijativu Vlade, kada je reč o viznoj liberalizaciji je doprineo da i Brisel bude aktivniji prema Kosovu. Kosovo je izradilo osnovni dokument o viznoj liberalizaciji i predstavilo ga zemljama u regionu i počelo je da realizuje neka od tehničkih pitanja u skladu sa zakonima. Krajem juna je usvojen zakon o deportaciji ljudi iz inostranstva na Kosovo, zatim je pokrenuta civilna registracija i izrada dokumentacija. Civilni registri su do sada 80 posto digitalizovani i dosta se radilo na osposobljavanju administracije. Glavni izazovi u ovom procesu su pet zemalja koje nisu priznale nezavisnost Kosova. To je veliki izazov i za Brisel i za nas. Takođe, izazov za nas je severni deo Kosova gde moramo uspostaviti red i mir. Naročito važno pitanje u tom kraju je funkcionisanje sudstva. Za Vladu izazove predstavljaju, i migracije, i reintegracija, a to su ujedno i kriterijumi koji se trebaju ispuniti u okviru vizne liberalizacije. Nedavno je održana i plenarna sednica o stabilizaciji i asocijaciji gde je predstavljeno napredovanje u tehničkom i programskom smislu u skladu sa evropskim kriterijumima. Ovo napredovanje pokazuje da je Kosovo bliže liberalizaciji. Zadnji izveštaji govore da su rezultati pozitivni, imajući u vidu da smo u septembru ove godine imali sve to i da je sve trajalo samo osam meseci

Nadam se da ćemo u septembru, ako se malo više angažujemo, liberalizaciju viza na Kosovu možemo očekivati krajem 2011. ili početkom 2012. godine. Sigurno da će na tom putu biti dosta izazova i da će tu biti dosta kriterijuma koji treba da se ispune. Nadam se da će od oktobra početi konkretan dijalog o liberalizaciji viza. Dobili smo do sada od eksperata neke procene od strane Evropske komisije pa se nadam da ćemo nakon što u septembru dobijemo

izrađen projekat o viznoj liberalizaciji, 2011. godine dobiti i konkretne predloge i preporuke. Hvala vam.

HAJRULA CEKU: Nakon ove projekcije zeleo bih da se fokusiram na nekoliko tehničkih stvari kojima se bavi Klub za spoljnu politiku, neizbegavajući političke dimenzije obzirom da je i u ovom dokumentarnom filmu receno da je jasno da politika utiče na viznu liberalizaciju. Klub za spoljnu politiku je načinio izveštaj o perspektivama viza na Kosovo i još jedan izveštaj koji je takođe veoma značajan - sporazum između EU i Kosova o trgovini. Imamo dokumentaciju koja govori da se radi na tome. Mi smo se fokusirali najviše na ono na čemu je potencirala i Evropska komisija, a to su dve tačke: reintegracija, povratak onih koji žive u Evropskoj uniji i obezbeđivanje dokumentacije zajedno sa civilnom registracijom. Kada govorimo o reintegraciji i deportaciji ljudi iz inostranstva na Kosovo, postoji nekoliko kriterijuma koje treba zadovoljiti. Kosovo ne može da potpiše memorandum sa Evropskom unijom već to čini sa svakom državom pojedinačno. Na zahtev Evropske komisije jedino je Kosovo usvojilo zakon o ponovnom prihvatanju ljudi. Taj zakon je izglasan u skupštini 15. aprila. Kada je u pitanju azil, postoje dve loše strane koje se tiču osoblja, a to su podizanje kapaciteta i pitanje procenja migracija gde najviše ima posla oko učitavanja koda od strane ljudi koji izdaju vizu. To je počelo polako da funkcioniše, ali imamo mnogo tačaka na kojima ne možemo početi da radimo zato što smo procenili da je situacija loša u tom delu. Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da potpiše sporazume o ponovnom vraćanju ljudi iz inostranstva na Kosovo, a to najpre treba da učini sa zemljama gde Kosovo ima najveću dijasporu. Kada je reč o sigurnom i bezbednom dobijanju dokumenata i biometrijskih pasoša, imenovan je savet za zaštitu podataka i on je procenio da su ovo veoma kritične tačke. To je jedan od značajnih elemenata i kriterijuma koje Vlada Kosova kroz osnovni dokument za viznu liberalizaciju zahteva da se ispune. U tom dokumentu, koji je izdala Vlada stoji da je jun 2010. godine rok kada biometrijski pasoši moraju početi da se izdaju. Međutim, mi vidimo da se to nije dogodilo. Mi u Klubu za spoljnu politiku smatramo da je uticaj politike veoma bitan, ali svakako se ne može odbaciti i ekonomski uticaj sve dok se ne usvoje svi kriterijumi koji proizilaze iz osnovnog dokumenta za viznu liberalizaciju. S obzirom da nemamo ispunjene kriterijume, mnogo se mora raditi na njihovom ispunjenju. Dok smo određivali prioritete u okviru liberalizacije viza, shvatili smo da Vlada Kosova nije dostigla zadovoljavajući nivo koji bi omogućio ispunjavanje kriterijuma u okviru vizne liberalizacije. Zbog toga postoji potreba za poboljšavanjem uslova u ovoj sferi. Vlada ponekad, samo deklarativno pominje domen vizne liberalizacije i u komunikaciji sa građanima o ovim pitanjima govori uopšteno. Međutim kada se dođe do budžeta, Vlada Kosova je tu veoma pasivna. Zadnja tačka kojom se mi bavimo je ono što smo rekli u našem izveštaju je poboljšanje saradnje između EU i Kosova. Primera radi, Evropska komisija je počela jednu veliku i sveobuhvatnu istragu kada je reš o radu pola ministara Vlade Kosova, iako je to stvar korupcije i kriminala. To pokazuje da postoji sumnja i nepoverenje prema Vladi Kosova što u znatnoj meri utiče na njen kredibilitet. Ne znam da li sa takvim kredibilitetom Vlade i činjenicom da je pola ministara pod istragom možemo

potpisati bilo kakve sporazume sa zemljama u EU. Dakle treba da nam bude jasno da je osnovni projekat o viznoj liberalizaciji jedan od prioriteta i da se uveliko treba raditi na njemu. Ali, ipak, treba imati u vidu da kredibilitet Vlade Kosova koji je jako narušen u velikoj meri može da uspori proces vizne liberalizacije. To je Vlada koja je pasivna u svemu. Klub za spoljnu politiku će naredne nedelje izaći sa procenom o opitanjima vizne liberalizacije za mesece maj, jun i deo jula. Hvala vam.

ILIRIJANA KAČANIKU: Ako ima neko neki komentar ili pitanje, izvolite? Blue Sky radio: Dokumentarac je rekao sve, tako da nama nije ostalo ništa da pitamo. Ne znam šta da pitam. Pre pet, šest meseci radila sam jednu priču oko povratka ljudi iz dijaspore. Ja znam da vi niste iz MUP-a, ali pošto ste u odeljenju za spoljne odnose možda mogu i vas da pitam. Mi svi znamo da je uslov vizne liberalizacije i vraćanje onih sa Zapada koji tamo nemaju regulisan status. Šta Kosovo treba da radi da integriše sve te ljude koji se vraćaju? Šta rade naše institucije. Oni koji budu vraćeni mogu podići i nivo kriminala jer su prepušteni sami sebi.

ARBAN ABAŠI: Zakon za deportaciju, kao što je rekao i moj prethodnik jeste „sui generis“ i to ukazuje na odnos Kosova prema Evropskoj Uniji. Mi u ovom procesu vidimo perspektive i mislimo da će doći do pomaka. Ja sam rekao da u septembru očekujem jedan sveobuhvatni osnovni dokument i tada ćemo početi sa obavljanjem zadataka. Tu su i biometrijski pasoši, i mi nismo odmah počeli sa izdavanjem istih jer želimo da i Evropska komisija bude deo toga. Što se tiče deportacije naših ljudi, mi smo do sada potpisali 6 sporazuma sa 6 zemalja, a pozivi za pregovore poslani su i drugim zemljama tako da ćemo uskoro znati i raspored za ostale zemlje. Treba ujedno i razviti kapacitete unutar institucija i naravno raditi na redovnoj koordinaciji sa ostalim institucijama. Takođe je i strategija prošla kroz Vladu, ali budžet još uvek nije tako da se trenutno crpi rezervni fond. Ja se nadam da će se, do kraja ove nedelje ili početkom naredne, i ovo pitanje rešiti. Suština je da mora da postoji obezbeđen fond za ljude koji se deportuju iz inostranstva, a koji su sa Kosova, i u jednom ovako velikom poduhvatu učestvuje nekoliko ministarstava, a to su Ministarstvo za zajednice i povratak, sve opštine takođe, a važna je i sistematizacija tih lica kao i broj ljudi koji se vraća. Imamo podatak da su ljudi koji se vraćaju iz Nemačke većinom pripadnici RAE zajednice. Nadam se da će u narednih nekoliko meseci radne grupe funkcionisati u pravom smislu i ono što je važno je da su Ministarstvo za zajednice i povratak, ministarstvo unutrašnjih poslova i opštine u fazi konačnog delovanja oko ovog pitanja - gde će biti prihvatnih centara, prvo u Lipljanu pa i u drugim mestima. Mislim da ćemo u neko dogledno vreme biti u redu sa ovim pitanjem.

NAJRULA CEKU: Ja imam nešto da dodam, možda i značajno za Vladu, jer i mi kao novi u ministarstvu i podjednako mladi mogli bismo da uključimo i civilno društvo i medije u ova pitanja. Ono što mislim da je važno jeste edukacija i lobiranje. Lobiranje u Briselu. Kosovci nisu tako opasni kao što neki misle, kao i

komunikacija sa javnosću oko toga šta je to vizna liberalizacija. Ja to inače radim sve vreme. Komponenta reintegracije kao što je napomenuto je važna. To je veliki problem, ali mislim da će se Vlada pokazati. Mislim da zemlje koje deportuju ove ljude treba i da obezbede neke donacije za njih. Barem u ostvarivanju osnovnih prava da imaju krov nad glavom i da mogu da započnu novi život. Uputstvo naše je da je moguća deportacija, ali i uz pomoć zemalja koje ih deportuju, u suprotnom oni se vraćaju u jedno veoma nestabilno mesto i njihov dolazak može dodatno da uznemiri i destabilizuje Kosovo. Dali smo sada mi spremni ili ne ali mi kao Vlada ne možemo sve da rešimo sami. U ovo treba uključiti i ministarstvo zdravlja koje treba da da uslove za ove ljude koji mogu da budu i bolesni. Zatim, ministarstvo za lokalnu samoupravu treba da organizuje i opštine oko prihvatanja ovih lica. Ja vidim da MUP radi na tome, a Ministarstvo za evropske integracije je novi akter, ali glavni akter je svakako MUP i Ministarstvo za socijalni rad. Rečeno je ranije da Ministarstvo za evropske integracije ima najmanju ulogu u ovom procesu i to je jedno ministarstvo koje daje okvire.

ILIRIJANA KAČANIKU: Ja bih samo dodala da sporazum Vlade Kosova sa određenim zemljama treba da pređe u nešto što podrazumeva jedinstveni pristup Evropskoj uniji jer treba imati jednake sporazume. Povratak ne sme da bude masivan već u manjim grupama i u fazama, jer svi će oni završiti u svoje opštine i te opštine ne smemo opteretiti. Te opštine takođe njima pružaju posebne usluge.

NOVINAR: Jedno pitanje za Abrašija. Istraga koja se vodi protiv nekoliko ministara pogoršala je kredibilitet Vlade Kosova. Dali mislite da trenutno stanje ide u prilog viznoj liberalizaciji?

ARBAN ABRAŠI: Malopre smo govorili da pristup koji imamo prema Briselu jeste borba protiv korupcije i uvođenje reda i mira. Određeni organi imaju svoju snagu da rade protiv kriminalizacije, a da li kredibilitet ima Vlada videće se u septembru i treba sačekati izveštaj koji će biti objektivniji. Indikacije su takve da će ovaj izveštaj o napretku biti mnogo bolji u odnosu na pre. Takođe imamo obećanja da će osnovni dokument za viznu liberalizaciju biti spreman za septembar. Ministarstvo trgovine počelo je pregovore o trgovini sa Briselom i svi ovi elementi govore o kredibilitetu Vlade Kosova.

ILIRIJANA KAČANIKU: Ako nema više pitanja, ovim je konferencija završena.

MODERATOR: Hvala svima